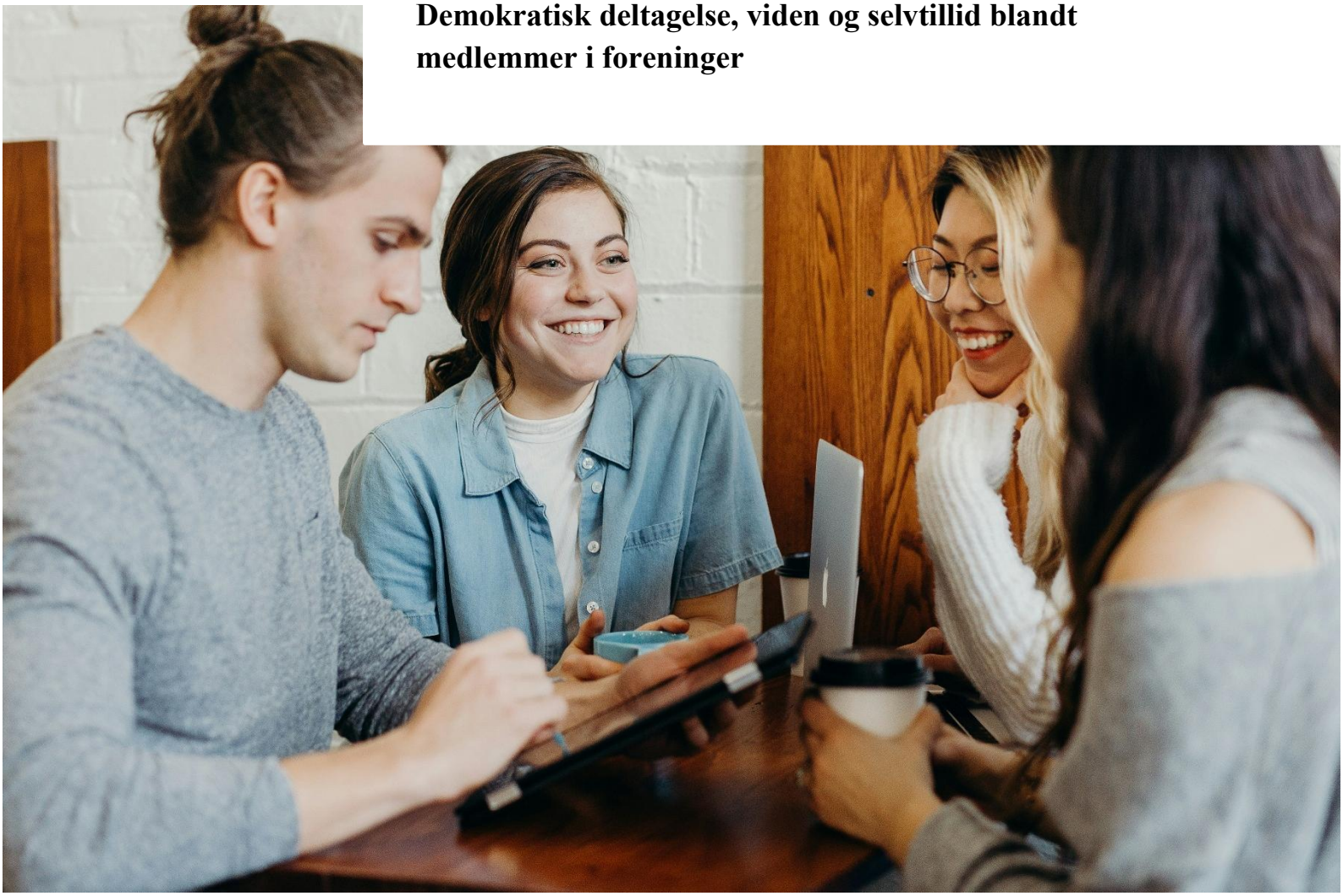
Kort fortalt

sdu.dk/cisc

Demokratisk deltagelse, viden og selvtillid blandt medlemmer i foreninger



Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund,
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet

Videncenter for Folkeoplysning

SDU Syddansk Universitet

Kolofon

Demokratisk deltagelse, viden og selvtillid blandt medlemmer i foreninger

Forfattere: Karsten Elmose-Østerlund,
Allan Ørskov Boserup, Bjarne Ibsen, Eva Pallesen og Evald Bundgaard Iversen

Bidragsydere: Malene Thøgersen og Frederik Petersen fra Videncenter for Folkeoplysning (Vifo)

Udgivet: 17.04.2026
ISBN: 97887-85464-26-2
Forsidefoto: Unsplash
Fotos: Unsplash
Print: Grafisk center, SDU

Udgiver:
Center for forskning i Idræt,
Sundhed og Civilsamfund (CISC)
Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet
www.sdu.dk/cisc

Videncenter for Folkeoplysning
Vester Allé 8B, 3. sal
DK-8000 Aarhus C
T: +45 3266 1030
E: vifo@ivifo.dk
W: www.vifo.dk

Tak fra Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC)

Tak til Trygfonden for den økonomiske støtte til undersøgelsen

TrygFonden

Tak til Videncenter for Folkeoplysning (Vifo) for samarbejdet omkring projektet.
Tak til de mange medlemmer, der har taget sig tid til at besvare vores spørgeskema.



Indholdsfortegnelse

Kort om undersøgelsen	**4**
Sammenfatning	**6**
Opmærksomhedspunkter	**8**
Indledning	**10**
Demokratisk deltagelse og involvering	**12**
Demokratisk viden	**14**
Demokratisk selvtillid	**16**
Hvad har betydning for demokratisk deltagelse, viden og selvtillid?	**18**
Perspektiv på undersøgelsens fund	**22**
Metode	**24**
Litteraturliste	**26**

Kort om undersøgelsen

Denne Kort Fortalt er udarbejdet som en del af projektet 'Foreningslivets udvikling og betydning i Danmark', som Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) på SDU gennemfører i samarbejde med Videncenter for Folkeoplysning (Vifo), og som er støttet af TrygFonden.

Projektet undersøger, hvordan foreninger på Fyn, Langeland og Ærø har udviklet sig fra 2004 til 2024, hvor engagerede medlemmerne er i deres respektive foreninger, samt hvordan befolkningen er aktiv i foreninger, og hvilke barrierer der er for foreningsdeltagelse.

I denne Kort Fortalt er fokus på foreningsdemokratiet og følgende fire spørgsmål:

1. Hvor meget engagerer og involverer medlemmerne sig i foreningsdemokratiet?
2. Hvor stor er medlemmernes viden om foreningsdemokratiet?
3. Hvor stor er medlemmernes demokratiske selvtillid i foreningskonteksten?
4. Hvilke forhold har betydning for medlemmernes demokratiske deltagelse, viden og selvtillid?

Svarene på disse spørgsmål bygger på data fra projektets medlemsundersøgelse, som blev gennemført i efteråret 2025 blandt 2.363 medlemmer i 84 udvalgte foreninger på Fyn, Langeland og Ærø. Undersøgelsens svarprocent var 28 pct., hvilket betyder, at vi sandsynligvis har fået flere svar fra de mest deltagende og engagerede medlemmer, og at tallene for demokratisk deltagelse, viden og selvtillid dermed formentlig er højere, end vi ville finde blandt alle medlemmer i foreninger.



Sammenfatning

Temaet for denne Kort Fortalt er foreningsmedlemmers demokratiske deltagelse, viden og selvtillid samt de forhold, der har betydning herfor. De væsentligste fund er beskrevet kort nedenfor.

Demokratisk deltagelse og involvering

Når det gælder medlemmernes demokratiske engagement i deres foreninger, er der en betydelig variation i både medlemmernes deltagelse og oplevelse af involvering:

- 42 pct. af medlemmerne har deltaget i deres forenings seneste generalforsamling.
- 59 pct. af medlemmerne deltager mindst årligt i et medlemsmøde, og 48 pct. giver mindst årligt udtryk for deres holdninger på et sådant møde.
- 59 pct. af medlemmerne giver mindst årligt udtryk for deres holdninger i forbindelse med foreningernes aktiviteter, og 24 pct. gør tilsvarende på et online forum knyttet til foreningen.
- 40 pct. af medlemmerne er enige i, at bestyrelsen i deres forening forsøger at involvere dem i større beslutninger, mens 28 pct. oplever det modsatte.

Demokratisk viden

Næsten fire ud af fem medlemmer oplever at have en betydelig demokratiske viden, som gør det muligt for dem at deltage aktivt i foreningsdemokratiet. Konkret er:

- 79 pct. af medlemmerne enige i, at de ved, hvordan deres forening er organiseret.
- 78 pct. af medlemmerne er enige i, at de ved, hvordan de kan udøve indflydelse på beslutningerne i foreningen.

Demokratisk selvtillid

Medlemmerne vurderer generelt deres demokratiske selvtillid i foreningskonteksten til at være høj. Således er:

- 74 pct. af medlemmerne enige i, at de har modet til at give udtryk for deres holdninger i foreningen.
- 76 pct. af medlemmerne enige i, at andre vil lytte til dem, hvis de giver udtryk for deres holdninger.
- 66 pct. af medlemmerne enige i, at de kan gøre en positiv forskel i foreningen ved at give udtryk for deres holdninger.
- 63 pct. af medlemmerne enige i, at det er vigtigt, at de giver udtryk for deres holdninger i foreningen.

Forklaringer på forskelle i demokratisk deltagelse, viden og selvtillid

I undersøgelsen identificerer vi fire typer af forklaringer på forskellene i medlemmernes demokratiske deltagelse, viden og selvtillid. De to første knytter sig til medlemmerne, og de to sidste knytter sig til foreningerne.

Sociodemografiske forhold: Generelt er de yngre medlemmer på 15-29 år mindre aktive i det formelle foreningsdemokrati (generalforsamling og medlemsmøder) og har en lavere demokratisk viden og selvtillid end de ældre medlemmer. Når det gælder køn, deltager mænd lidt mere end kvinder i medlemsmøder, mens den demokratiske selvtillid stiger med længden af medlemmernes uddannelse.

Medlemmernes tilknytning til foreningen: Den demokratiske deltagelse, viden og selvtillid er generelt er højere, jo længere medlemmerne har været tilknyttet foreningen, og jo oftere de kommer i foreningen. Dertil kommer, at de medlemmer, som arbejder frivilligt, deltager mere og har højere demokratisk viden og selvtillid, end de medlemmer, som ikke arbejder frivilligt.

Strukturelle forhold ved foreningerne: Den demokratiske deltagelse, viden og selvtillid er betydeligt lavere blandt medlemmer i store foreninger end blandt medlemmer i små foreninger. Hvad foreningen beskæftiger sig med har også en vis betydning. Særligt kultur- og fritidsforeninger (fx musik- og museumsforeninger) samt interesseforeninger (fx religiøse og politiske foreninger) har i højere grad end idrætsforeninger medlemmer, der deltager mere hyppigt og har en højere demokratisk selvtillid.

Foreningernes udbud af demokratiske fora og holdninger til involvering: Ikke overraskende finder vi, at der er en højere deltagelse i generalforsamlinger og medlemsmøder i de foreninger, der angiver at have afholdt disse inden for det seneste år. Dertil kommer, at der er en positiv sammenhæng mellem, om en bestyrelse bestræber sig på at involvere medlemmerne i større beslutninger og medlemmernes oplevelse af involvering.

Opmærksomhedspunkter

Resultaterne giver anledning til i hvert fald tre opmærksomhedspunkter, når det gælder foreningsdemokratiet og arbejdet med at fremme dette.

Små foreninger engagerer en større del af medlemmerne i foreningsdemokratiet end store foreninger

Foreningsdemokratiet har det bedre i små foreninger end i store, når vi ser på medlemmernes demokratiske deltagelse, viden og selvtillid. Det giver anledning til refleksioner om, hvad der kan forklare dette, og om det er muligt at fremme foreningsdemokratiet særligt i de store foreninger. En mulig forklaring på forskellene er, at der i små foreninger er behov for, at en større andel af medlemmerne engagerer sig, hvis der skal være hænder nok til at få foreningen til at fungere. I så fald er det et vilkår, som man vanskeligt kan ændre. En anden mulig forklaring er, at det er lettere i store foreninger end i små at 'gemme sig' og lade andre tage ansvar for foreningen. En tredje mulig forklaring handler om, at medlemmerne hellere vil engagere sig i 'det nære', og at afstanden fra medlem til ledelse er større i de store foreninger, end i de små. Hvis de sidste to forklaringer udgør en væsentlig del af forklaringen på forskellene mellem små og store foreninger, vil man sandsynligvis kunne revitalisere deltagelsesdemokratiet i de store foreninger ved at give mulighed for demokratisk involvering tæt på medlemmerne (fx i udvalg og i forbindelse med foreningernes aktiviteter og hold).

Yngre medlemmers demokratiske deltagelse, viden og selvtillid er lavere end ældre medlemmers

Yngre medlemmer på 15-29 år deltager mindre i de formelle dele af foreningsdemokratiet (generalforsamling og medlemsmøder) end ældre medlemmer, men på samme niveau i de uformelle dele (ifm. foreningens aktiviteter og online). Det peger i retning af, at man i foreningerne med fordel kan tænke deltagelsesdemokratiet som noget, der ikke primært udfolder sig i formelle møder, men som man også kan fremme i dagligdagen i foreningen. En uformel demokratisk dialog, hvor de yngre medlemmer tilsyneladende lettere lader sig inddrage, vil sandsynligvis også kunne føre til en større demokratisk viden og selvtillid hos den yngre gruppe. Undersøgelsen finder desuden, at der i de foreninger, hvor bestyrelsen bestræber sig på at inddrage medlemmerne, også er en større oplevelse blandt medlemmerne af, at de bliver involveret. Det indikerer, at det er muligt at ændre på medlemmernes oplevelse af involvering og deltagelse ved fra foreningens side at have fokus herpå.

Engagement og deltagelse avler mere engagement og deltagelse

Når den demokratiske deltagelse, viden og selvtillid er højere for medlemmer, der har været engageret i foreningen i flere år, som oftere er i foreningen, og som udfører frivilligt arbejde, giver det intuitivt god mening. Særligt når det gælder demokratisk viden, er det oplagt, at de mest engagerede medlemmer kender foreningen bedre end mindre engagerede. Resultatet er desuden opmuntrende i den forstand, at det kunne tale for, at foreningerne spiller en rolle som skoler i foreningsdemokrati. Omvendt er det værd at overveje, om det alligevel er muligt at gøre det lettere og mere attraktivt for nye og mindre engagerede medlemmer også at deltage i foreningsdemokratiet. Således er det potentielt problematisk, hvis nye medlemmer i højere grad end mangeårige medlemmer oplever mangel på demokratisk selvtillid som en barriere for den demokratiske deltagelse. Med tanke på at engagement og deltagelse avler mere engagement og deltagelse, kunne et oplagt fokusområde være at søge at få nye medlemmer engageret bredt i foreningen. Det kunne være i møder og frivilligt arbejde, men også i foreningernes aktiviteter og i sociale sammenhænge. En indsats som givetvis vil kunne øge det demokratiske engagement og deltagelse, særligt blandt nye medlemmer – og på sigt den demokratiske viden og selvtillid.



Indledning

Det danske foreningsliv bliver tilskrevet mange roller – en af dem er som et vigtigt fundament for vores demokrati. Begrundelsen herfor er, at foreningerne er demokratisk opbyggede og giver borgerne mulighed for at deltage aktivt i det demokratiske arbejde. Foreningerne er på den måde et billede på det repræsentative demokrati, idet medlemmerne vælger en foreningsbestyrelse, som tager beslutninger på medlemmernes vegne. Samtidig er foreningerne en ramme om aktivt medborgerskab, hvor medlemmerne kan engagere sig i forskellige demokratiske fora i foreningerne – også kaldet deltagelsesdemokrati. Det demokratiske engagement kan ske i formelle fora i form af bl.a. medlems- og foreningsmøder, men det kan også have en mere uformel karakter. Uformel demokratisk deltagelse kan bl.a. være, når medlemmerne udtrykker deres holdninger i andre sammenhænge end formelle møder, fx i forbindelse med foreningernes aktiviteter, på digitale platforme eller gennem andre former for frivilligt engagement (Ibsen et al., 2024).

I projektet 'Foreningslivets udvikling og betydning i Danmark' fulgte vi i 2024 op på tidligere undersøgelser af foreninger på Fyn, Langeland og Ærø fra 2004 og 2010. Foreningsundersøgelsen viste, at langt de fleste foreninger søger at inddrage medlemmerne i demokratiet. I 2024 var det således stort set alle foreninger (95 pct.), der levede op til et centralt ideal for det repræsentative demokrati ved at have afholdt en generalforsamling inden for det seneste år. Derimod lever færre foreninger op til en række idealer knyttet til deltagelsesdemokratiet. I 2024 var det således knap en tredjedel af foreningerne (32 pct.), der angav at have afholdt medlemsmøder inden for det seneste år, mens kun godt en fjerdedel af foreningerne (27 pct.) havde inddraget udvalg og arbejdsgrupper i beslutninger i foreningerne. Det er i øvrigt tal, som har været faldende i perioden fra 2004 til 2024, hvilket indikerer, at der over tid er blevet mindre liv i foreningsdemokratiet målt på foreningernes 'udbud' af demokratiske fora, som medlemmerne kan engagere sig i (Thøgersen et al., 2025).

Mens vi altså fra gentagne foreningsundersøgelser har en viden om foreningernes 'udbud' af demokratiske fora og udviklingen heri, eksisterer der langt mindre viden om, hvor meget medlemmer i foreninger engagerer sig i såvel det repræsentative demokrati som deltagelsesdemokratiet. Der eksisterer dog noget forskning specifikt i idrætsforeninger, og her er billedet generelt, at der er mange medlemmer, som engagerer sig i demokratiske fora, men at det store flertal engagerer sig lidt eller slet ikke (Elmose-Østerlund & Ibsen, 2020; Østerlund, 2014). En af undersøgelserne på området sammenligner den demokratiske deltagelse blandt medlemmer i idrætsforeninger i ti lande i Europa. Her placerer Danmark sig generelt i bunden på de fleste former for demokratisk deltagelse målt på andelen af medlemmer, som deltager (Roest et al., 2017). Til gengæld ligger Danmark i toppen blandt de ti lande målt på andelen af befolkningen, der er medlem af en idrætsforening (Elmose-Østerlund & Ibsen, 2016). Så nok deltager en lavere andel af

medlemmerne i foreningsdemokratiet, men det svarer stadig til rigtig mange borgere, som udøver en form for aktivt medborgerskab i landets (idræts)foreninger.

Denne Kort Fortalt bidrager med ny viden om medlemmer i foreninger og om sammenhænge mellem foreningers struktur og handlinger på den ene side og medlemmernes adfærd og holdninger på den anden. Undersøgelsen er bredere end tidligere undersøgelser blandt medlemmer, fordi den er gennemført både blandt idrætsforeninger og foreninger på andre samfundsområder, herunder kultur- og fritidsforeninger, interesseforeninger, velfærdsforeninger og lokalsamfunds- og boligforeninger.

Endelig er undersøgelsens fokus modsat tidligere undersøgelser bredere end alene på demokratisk deltagelse. Således indgår der også spørgsmål om medlemmernes viden om demokratiet i deres foreninger og om deres demokratiske selvtillid, forstået som bl.a. deres selvvurderede mod til at give udtryk for deres holdninger og deres tro på at de kan gøre en positiv forskel derigennem.

Konkret svarer vi i denne Kort Fortalt på fire spørgsmål:

1. Hvor meget engagerer og involverer medlemmerne sig i foreningsdemokratiet?
2. Hvor stor er medlemmernes viden om foreningsdemokratiet?
3. Hvor stor er medlemmernes demokratiske selvtillid i foreningskonteksten?
4. Hvilke forhold har betydning for medlemmernes demokratiske deltagelse, viden og selvtillid?

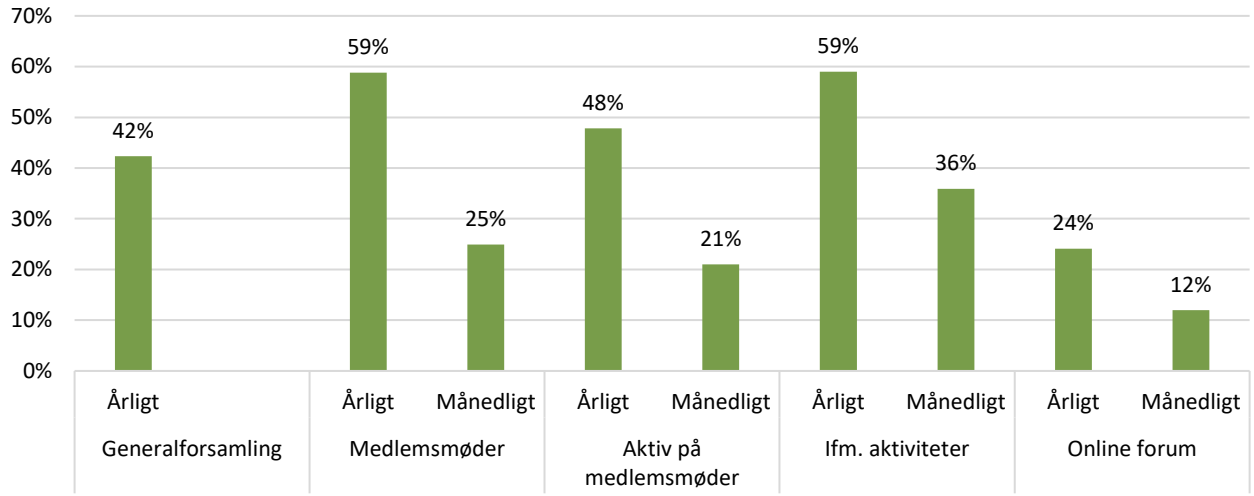
På baggrund af svarene opstiller giver vi bud på mulige veje til at fremme foreningsdemokratiet.



Demokratisk deltagelse og involvering

Et billede på, om medlemmerne engagerer sig i det repræsentative demokrati ved at være med til at vælge bestyrelsen er, om de deltager i foreningernes generalforsamling. Det gør 42 pct. af medlemmerne (se figur 1). Således er det mindre end halvdelen af medlemmerne, der er med til at bestemme, hvem der skal bestemme i foreningerne.

Figur 1. Medlemmernes deltagelse i det formelle og uformelle foreningsdemokrati (N=2.347-2.363).



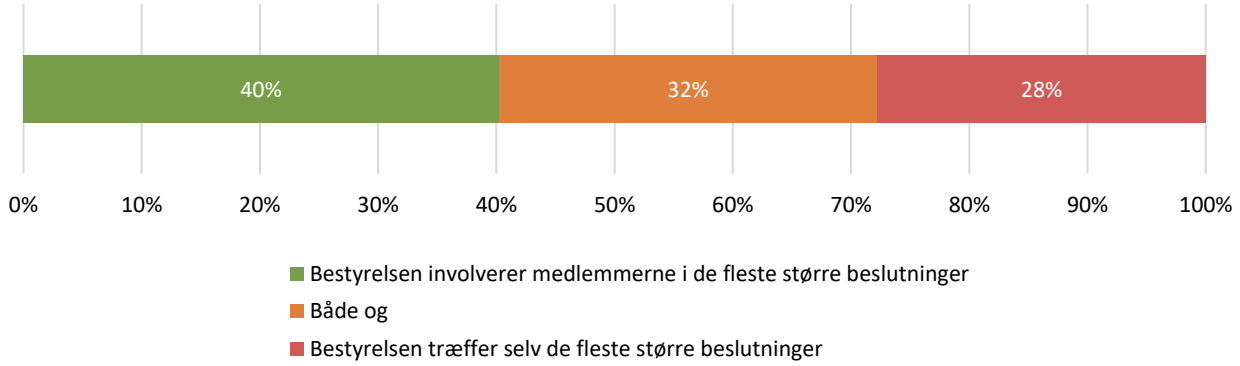
Når det gælder deltagelsesdemokratiet, er medlemsmøder et forum for formel deltagelse, og her er det da også et flertal af medlemmerne (59 pct.), der deltager mindst årligt, mens næsten halvdelen (48 pct.) angiver at give udtryk for deres holdninger på sådanne møder mindst årligt. De tilsvarende tal bliver lavere, når man sætter grænsen ved mindst månedlig deltagelse – her deltager hvert fjerde medlem (25 pct.), og 21 pct. giver udtryk for deres holdninger på sådanne møder mindst månedligt.

Den uformelle deltagelse i foreningsdemokratiet kan bl.a. komme til udtryk ved, at et medlem giver udtryk for sine holdninger ifm. foreningens aktiviteter eller i online fora tilknyttet foreningen. Især det første benytter en del medlemmer sig af. Således giver 59 pct. af medlemmer udtryk for deres holdninger ifm. foreningens aktiviteter mindst

årligt, og mere end hver tredje (36 pct.) gør det mindst månedligt. De tilsvarende tal for deltagelse i et online forum er noget lavere. Knap hver fjerde (24 pct.) benytter dette som en demokratisk kanal mindst årligt, mens 12 pct. gør det mindst månedligt.

Når det gælder medlemmers mulighed for involvering i foreningsdemokratiet, er svarene spredte. To ud af fem (40 pct.) vurderer, at deres forenings bestyrelse involverer medlemmerne i større beslutninger, mens lidt mere end hver fjerde (28 pct.) omvendt erklærer sig enige i, at bestyrelsen selv træffer de fleste større beslutninger (se figur 2).

Figur 2. Medlemmernes vurdering af deres mulighed for involvering i foreningsdemokratiet (N=2.363).



Demokratisk viden

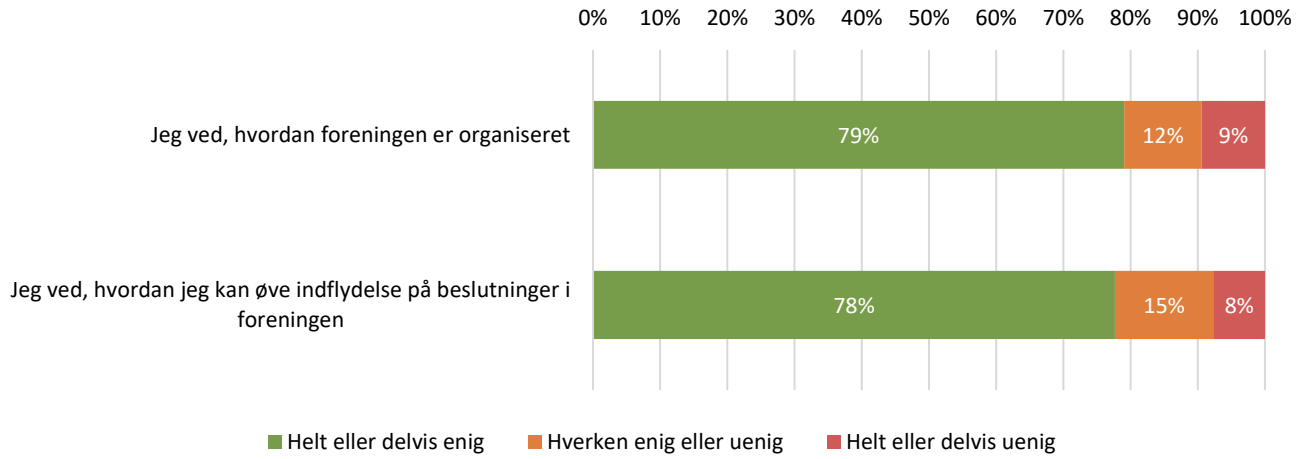
En del af fortællingen om foreninger er, at de fungerer som skoler i demokrati – altså at foreninger bl.a. er et sted, hvor man kan lære, hvordan demokratiet fungerer. I den forbindelse har vi i undersøgelsen spurgt medlemmerne til deres viden om demokratiet i deres forening. Her viser undersøgelsen, at langt de fleste medlemmer synes, at de har viden om, hvordan foreningen fungerer, og hvordan de kan øve indflydelse. Således svarer mere end tre ud af fire medlemmer, at de er helt eller delvist enige i, at de dels ved hvordan deres forening er organiseret (79 pct.), og at de ved, hvordan de kan øve indflydelse på beslutninger i foreningen (78 pct.) (se figur 3).

Omvendt er det knap hver tiende (9 pct.), der er helt eller delvist uenig i, at de ved, hvordan foreningen er organiseret og lidt færre (8 pct.), som er tilbøjelige til at synes, at de ikke ved, hvordan de kan øve indflydelse på beslutninger i foreningen. Således ser den demokratiske viden ud til at være mere udbredt end deltagelsen heri, hvorfor mangel på demokratisk viden ikke ser ud til at være en barriere for deltagelse i foreningsdemokratiet for størstedelen af medlemmerne.





Figur 3. Medlemmernes viden om foreningsdemokratiet (N=2.362).

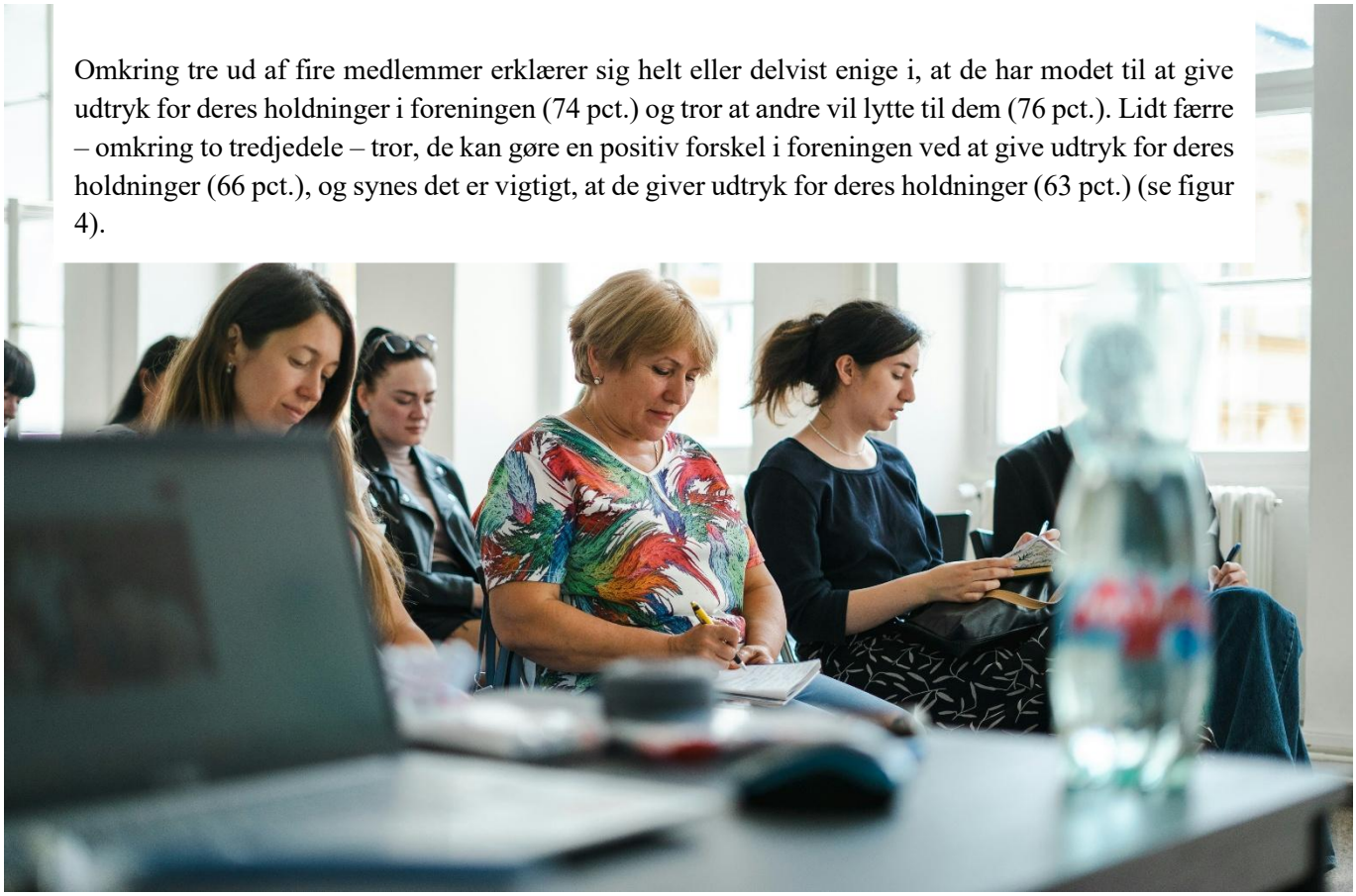




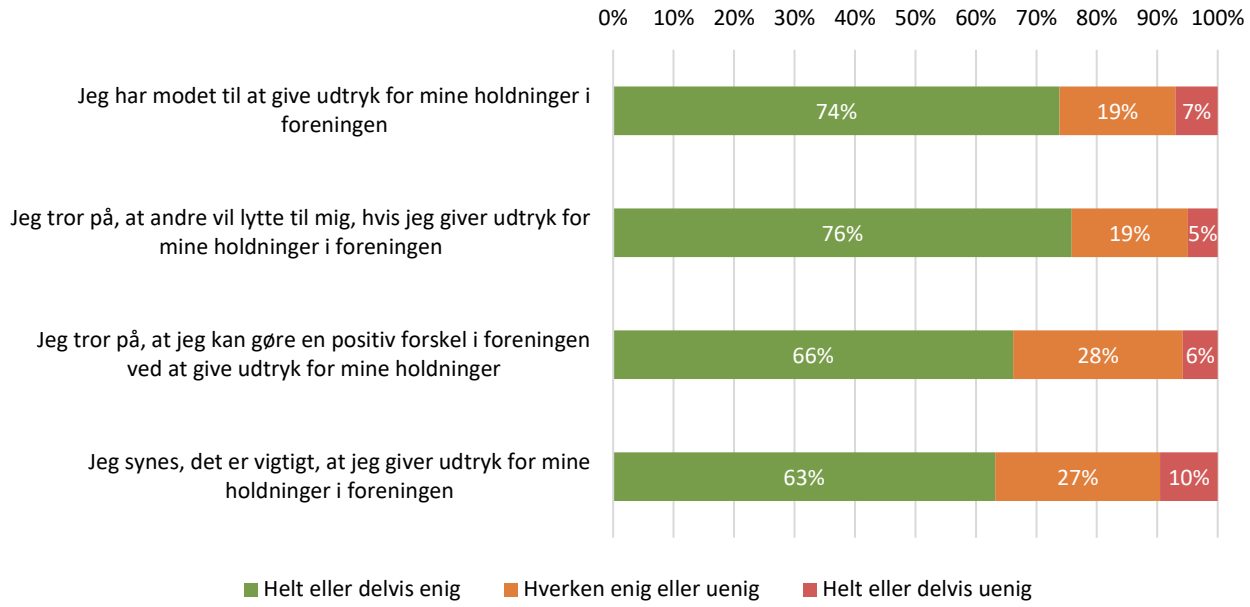
Demokratisk selvtillid

Et andet aspekt af en skoling i demokrati handler om at opbygge demokratisk selvtillid hos borgerne. Demokratisk selvtillid er et begreb som består af flere dimensioner. I denne undersøgelse har vi lagt os op ad Ljungmann og Riggelsens (2021) definition. Ifølge dem består demokratisk selvtillid af fire centrale aspekter: 1) at man har modet til at give udtryk for sine holdninger, 2) at man tror at andre vil lytte, 3) at man tror man kan gøre en positiv forskel, og 4) at man oplever det som vigtigt at give udtryk for sine holdninger. I medlemsundersøgelsen blev medlemmerne spurgt ind til disse fire aspekter med fokus på deres selvtillid til at deltage i foreningsdemokratiet i deres respektive foreninger.

Omkring tre ud af fire medlemmer erklærer sig helt eller delvist enige i, at de har modet til at give udtryk for deres holdninger i foreningen (74 pct.) og tror at andre vil lytte til dem (76 pct.). Lidt færre – omkring to tredjedele – tror, de kan gøre en positiv forskel i foreningen ved at give udtryk for deres holdninger (66 pct.), og synes det er vigtigt, at de giver udtryk for deres holdninger (63 pct.) (se figur 4).



Figur 4. Medlemmernes demokratiske selvtillid (N=2.362).



Mindre end hver tiende erklærer sig omvendt helt eller delvist uenige i disse udsagn, hvilket vidner om en generelt høj demokratisk selvtillid blandt medlemmerne i foreningerne. Noget som også taler for, at foreningerne spiller en rolle som skoler i foreningsdemokrati. Imidlertid er det usikkert, i hvilken grad den demokratiske selvtillid i foreningskonteksten er overførbar til demokratisk selvtillid i relation til fx det nationale og lokale demokrati.



Hvad har betydning for demokratisk deltagelse, viden og selvtillid?

Hvorfor nogle medlemmer deltager mere i foreningsdemokratiet og har en højere demokratisk viden og selvtillid end andre, er der potentielt mange forklaringer på. Det er nærliggende at forvente, at både forhold knyttet til det enkelte medlem og til foreningen har betydning. I relation til det enkelte medlem kan det dreje sig om sociodemografiske forhold som køn, alder og uddannelsesniveau samt om medlemmets tilknytning til foreningen, herunder hvor længe vedkommende har været medlem, hvor ofte vedkommende kommer i foreningen, og om vedkommende arbejder frivilligt i foreningen. I relation til foreningen kan det dreje sig om strukturelle forhold, herunder hvad foreningen beskæftiger sig med, og hvor stor den er (medlemstal), samt om udbuddet af demokratiske fora og holdningerne i foreningen til den mulige involvering af medlemmerne i foreningsdemokratiet.

Vi har gennemført en såkaldt flerniveau regressionsanalyse, hvor betydningen af alle de nævnte forhold indgår, og hvordan de hver især påvirker den demokratiske deltagelse, viden og selvtillid hos medlemmerne. På den måde kan vi svare på spørgsmålet om, hvad der har betydning for demokratisk deltagelse, viden og selvtillid i foreningerne. I den kommende gennemgang fokuserer vi på de forhold, der gennemgående viser sig at have den største indflydelse. Hvis læseren ønsker at se den samlede analyse, som ligger til grund for afsnittet, er dette muligt i bilaget til denne Kort Fortalt, som kan findes online på www.sdu.dk/cisc.

Sociodemografiske forhold

Alder har betydning for demokratisk deltagelse, viden og selvtillid, og generelt er det sådan, at de yngste medlemmer på 15-29 år deltager mindre, dog kun i de formelle demokratiske fora, og scorer lavere på demokratisk viden og de fleste aspekter af demokratisk selvtillid. Forskellene mellem kønnene er relativt små og handler primært om, at mænd deltager lidt mere end kvinder i medlemsmøder. Uddannelsesniveau har også en begrænset betydning og primært ift. den demokratiske selvtillid, hvor selvtilliden stiger med længden af et medlems uddannelse, undtagen når det gælder den vurderede vigtighed af at give udtryk for sine holdninger i foreningen.

Medlemmets tilknytning til foreningen

Næsten uden undtagelse er det således, at demokratisk deltagelse, viden og selvtillid er større, jo flere år medlemmet har været tilknyttet foreningen, og jo oftere medlemmet kommer i foreningen. Dertil kommer, at de medlemmer, der udfører frivilligt arbejde, også deltager mere i foreningsdemokratiet og har større demokratisk viden og selvtillid.



Foreningens strukturelle forhold

Jo større en forening er, desto lavere scorer medlemmerne på stort set alle aspekter af demokratisk deltagelse, viden og selvtillid. Det ser altså ud til, at små foreninger har en fordel, når det gælder medlemmernes demokratiske engagement. Derudover er der forskelle mellem medlemmerne relateret til, hvad deres forening beskæftiger sig med. Sammenlignet med medlemmer i idrætsforeninger, har medlemmer i særligt kultur- og fritidsforeninger og interesseforeninger flere demokratisk engagerede medlemmer. Det gælder for kultur- og fritidsforeninger i relation til deltagelsen i det formelle demokrati, samt for alle aspekter af demokratisk viden og selvtillid. Medlemmer i interesseforeninger deltager mere i det formelle demokrati og scorer højere på de fleste aspekter af demokratisk selvtillid end medlemmer i idrætsforeninger. Derudover viser analysen, at medlemmer i velfærdsforeninger og lokalsamfunds- og boligforeninger deltager mere i det formelle demokrati end medlemmer af idrætsforeninger, mens der ikke er forskelle, når det gælder demokratisk viden og selvtillid.

Udbud af demokratiske fora og holdninger til involvering

Vi finder overvejende en overensstemmelse mellem foreningernes udbud af demokratiske fora og medlemmernes deltagelse deri. Således er der en højere deltagelse i generalforsamling og medlemsmøder i de foreninger, hvor forpersonen har angivet, at foreningen inden for det seneste år har afholdt disse. Derimod finder vi ingen sammenhæng mellem foreningens udbud af aktiviteter og online fora på den ene side og medlemmernes deltagelse i de to former for uformelt demokrati (i forbindelse med foreningens aktiviteter og i online fora tilknyttet foreningen). Specifikt i forhold til sammenhængen mellem forpersonens angivelse af, om bestyrelsen bestræber sig på at involvere medlemmerne i større beslutninger, og medlemmernes vurdering af det samme, så finder vi også en positiv sammenhæng. I de foreninger, hvor forpersonen har angivet, at bestyrelsen bestræber sig på involvering, oplever flere medlemmer også, at dette er tilfældet. Altså ser der generelt ud til at være en overensstemmelse mellem det, som forpersonen har angivet på foreningens vegne og medlemmernes demokratiske deltagelse og oplevelse af involvering.



Perspektiv på undersøgelsens fund

Der er relativt få studier at sammenligne undersøgelsens fund med, og de er gennemført alene i idrætsforeninger og dermed ikke med den samme bredde som denne i forhold til, hvad foreningerne beskæftiger sig med. Alligevel er det interessant at sammenholde dele af undersøgelsens fund med de eksisterende studier. Først og fremmest finder vi i dette studie en højere deltagelse i foreningsdemokratiet både generelt og for de idrætsforeninger, der har medvirket, sammenlignet med tidligere studier af danske idrætsforeninger (Ibsen et al., 2019; Roest et al., 2017; Østerlund, 2014). Det skyldes sandsynligvis ikke en betragtelig stigning i deltagelsen i foreningsdemokratiet, men snarere metodiske forskelle, herunder at vi i denne undersøgelse har opnået en lavere svarprocent end i de tidligere undersøgelser, og at vi derfor sandsynligvis har fået flere svar fra de mest deltagende og engagerede medlemmer.

Når det gælder den del af vores analyse, som undersøger forskelle i den demokratiske deltagelse som følge af karakteristika knyttet til både medlemmer og foreninger, finder vi flere sammenfald mellem vores fund og lignende analyser i danske og europæiske idrætsforeninger. Således viser en undersøgelse af deltagelse i foreningsdemokratiet i idrætsforeninger samme tendenser for betydningen af sociodemografiske forhold (køn, alder og uddannelse) for deltagelsen i foreningsdemokratiet som i denne undersøgelse. Det samme gælder for medlemmernes tilknytning til foreningen. Jo længere medlemskab og deltagelse, jo større deltagelse i foreningsdemokratiet. Dog uden at deltagelsen stiger, jo oftere medlemmerne kommer i foreningen, modsat hvad vi finder i denne undersøgelse.



I relation til betydningen af foreningens strukturelle forhold, finder analyser i danske og europæiske idrætsforeninger også, at deltagelsen falder betydeligt med foreningsstørrelsen. Endelig er der i undersøgelserne blandt medlemmer i idrætsforeninger en tendens til, at jo mere en bestyrelse bestræber sig på at involvere medlemmerne, desto mere deltager medlemmerne i foreningsdemokratiet (Ibsen et al., 2019). Det minder om denne undersøgelses fund om, at medlemmerne i de foreninger, hvor bestyrelsen har angivet, at de bestræber sig på at involvere medlemmerne i de fleste større beslutninger, også oplever en højere grad af involvering.

Demokratisk selvtillid var ikke med i de tidligere undersøgelser på idrætsområdet, men indgår både i denne undersøgelse og som et fokusområde i bl.a. valgundersøgelserne i Danmark. Fokus i valgundersøgelserne er imidlertid på politik og demokrati generelt, mens spørgsmålene om demokratisk selvtillid i denne undersøgelse har fokus på beslutningsprocesser i foreningen. Desuden er formuleringerne af spørgsmålene omkring demokratisk selvtillid forskellige mellem de to undersøgelser, hvilket gør at resultaterne ikke direkte kan sammenlignes. Det er dog alligevel værd at hæfte sig ved, at resultaterne fra både valgundersøgelserne og denne undersøgelse tegner et billede af en generelt høj demokratisk selvtillid (Binderkrantz et al., 2025). Det tyder således på, at de fleste danskere er klædt godt på til at deltage i demokratiet – både konkret i foreninger og generelt i samfundet, uden at vi ud fra de eksisterende undersøgelser kan sige noget om sammenhængen mellem disse.

Samlet set er der meget der peger på, at de fundne sammenhænge mellem karakteristika på både medlems- og foreningsniveau på den ene side og demokratisk deltagelse viden og selvtillid på den anden, er generelle for foreninger uanset, hvad de beskæftiger sig med. Derudover at sammenhængene ikke alene gør sig gældende i en dansk kontekst, men også i en europæisk – i hvert fald når det gælder idrætsforeninger. Ønsker man således at skabe et mere levende foreningsdemokrati, kan man med fordel tage bestik af flere forhold, herunder bl.a. at de små foreninger klarer sig bedre end store, og at yngre medlemmer deltager mindre i det formelle demokrati end ældre, men at der ikke er forskelle på baggrund af alder, når det gælder deltagelsen i det uformelle demokrati. Endelig giver undersøgelsens fund om, at medlemmerne oplever en højere grad af involvering i de foreninger, hvor bestyrelsen bestræber sig på netop dette, håb om, at det er muligt for foreninger at opnå en højere grad af involvering, hvis man skaber flere muligheder for involvering.

Metode

Denne Kort Fortalt er udarbejdet som en del af projektet 'Foreningslivets udvikling og betydning i Danmark', som Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) på SDU gennemfører i samarbejde med Videncenter for Folkeoplysning (Vifo), og som er støttet af TrygFonden. Projektet undersøger, hvordan foreninger på Fyn, Langeland og Ærø har udviklet sig fra 2004 til 2024, hvor engagerede medlemmerne er i deres respektive foreninger, samt hvordan befolkningen er aktiv i foreninger, og hvilke barrierer der er for foreningsdeltagelse. Fokus er her på medlemmernes engagement i foreningsdemokratiet.

Vi præsenterer resultater fra medlemsundersøgelsen, som vi gennemførte fra juni til december 2025 blandt medlemmer i 84 udvalgte foreninger på Fyn, Langeland og Ærø. Foreningerne blev udvalgt med et ønske om en forskellighed i, hvad foreningerne beskæftiger sig med. Vi udvalgte foreninger inden for fem typer (se tabel 1). Inden for foreningstyperne blev foreningerne udvalgt tilfældigt.

Spørgeskemaet blev sendt direkte til medlemmernes e-mailadresser. I alt blev 8.446 medlemmer kontaktet, hvoraf 2.363 svarede på hele spørgeskemaet eller størstedelen af det, hvilket giver en svarprocent på 28 pct. Vi har sandsynligvis fået flere svar fra de mest deltagende og engagerede medlemmer, hvorfor tallene for demokratisk deltagelse, viden og selvtillid formentlig er højere, end vi ville finde blandt alle medlemmer i foreninger.



Tabel 1. Typer af foreninger i undersøgelsen.

Type	Eksempler
Idrætsforeninger	Fodboldklubber, gymnastikforeninger, folkedanserforeninger, handicapidrætsforeninger.
Kultur- og fritidsforeninger	Musikforeninger, museumsforeninger, spejdergrupper, frimærkeklubber.
Interesseforeninger	Miljø- og klimaforeninger, religiøse foreninger, politiske foreninger, brancheforeninger.
Velfærdsforeninger	Foreninger for bestemte sygdomme, aftenskoler, ældreforeninger, foreninger for socialt udsatte.
Lokalsamfunds- og boligforeninger	Borgerforeninger, antenneforeninger, grundejerforeninger, haveforeninger.

Til dele af analyserne har vi ud over medlemmernes svar også anvendt forpersonens svar i foreningsundersøgelsen på Fyn, Langeland og Ærø fra 2024, der også indgår som en del af projektet 'Foreningslivets udvikling og betydning i Danmark' (Thøgersen et al., 2025). På den måde har vi kunnet kombinere svar på medlems- og foreningsniveau i dele af analyserne.

Det er slutteligt værd at bemærke, at der blandt respondenterne er enkelte, som ikke er medlemmer, men som udfører frivilligt eller lønnet arbejde i deres respektive foreninger. Deres svar indgår på linje med medlemmernes i analyserne og bliver omtalt under fællesbetegnelsen 'medlemmer' hele vejen igennem denne Kort Fortalt.

Litteraturliste

Binderkrantz, A. S., Pedersen, L. H., & Petersen, M. B. (2025). *Det danske demokratis udfordringer. Magtudredningen 2.0*. Aarhus Universitetsforlag.

Elmose-Østerlund, K., & Ibsen, B. (2016). *Introduction to the project: Social inclusion and volunteering in sports clubs in Europe*. Centre for Sports, Health and Civil Society.

Elmose-Østerlund, K., & Ibsen, B. (2020). Denmark: high participation at the expense of democratic and social engagement? In S. Nagel, K. Elmose-Østerlund, B. Ibsen, & J. Scheerder (Eds.), *Functions of sports clubs in European societies* (pp. 65-92). Springer.

Ibsen, B., Elmose-Østerlund, K., Feiler, S., Breuer, C., Seippel, Ø., Van der Roest, J.-W., & Scheerder, J. (2019). Democratic Participation in Voluntary Associations: A Multilevel Analysis of Sports Clubs in Europe. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, *30*(5), 1148-1163. https://doi.org/10.1007/s11266-018-00088-y

Ibsen, B., Thøgersen, M., Iversen, E. B., Elmose-Østerlund, K., & Petersen, F. (2024). *Foreningernes betydning for demokratiet*. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.

Ljungmann, R., & Riggelsen, M. P. (2021). *Grib demokratiet. Om at styrke unges demokratiske selvtillid, handlekraft og mod*. folk - mødested for demokrati og dannelse.

Roest, J.-W. v. d., Werff, H. v. d., & Elmose-Østerlund, K. (2017). *Involvement and commitment of members and volunteers in European sports clubs. A comparison of the affiliation, voluntary work, social integration and characteristics of members and volunteers in sports clubs across ten European countries*. Centre for Sport, Health and Civil Society.

Thøgersen, M., Petersen, F., & Steffensen, A. B. (2025). *Foreningslivet i Danmark. Status og udviklingstendenser i perioden 2004-2024*. Videnscenter for Folkeoplysning.

Østerlund, K. (2014). Danske idrætsforeningers sociale kapital. Demokrati, socialt liv og frivilligt arbejde. In K. Eskelund & T. Skovgaard (Eds.), *Samfundets idræt. Forskningsbaserede indspark i debatten om idrættens støttestrukturer* (pp. 99-136). Syddansk Universitetsforlag.



CISC - Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund

CISC beskæftiger sig med samfundsvidenskabelig forskning i BEVÆGELSER og de sociale og samfundsmæssige vilkår herfor: FYSISKE BEVÆGELSER - i form af idræt, leg og anden form for fysisk aktivitet, og SOCIALE BEVÆGELSER i form af foreninger, frivilligt arbejde og det civile samfund. Det er muligt at rekvirere Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) til undersøgelser, udredninger, udviklingsarbejde eller konsulentarbejde inden for de emner, som forskningscenteret har erfaring med.

Formatet ***Kort Fortalt*** dækker over korte versioner af forskningsrapporter, som enten introducerer et forskningsprojekt eller formidler projektets konklusioner i kort form.

Se mere på sdu.dk/cisc

Videncenter for Folkeoplysning (Vifo) indsamler, analyserer og formidler viden om folkeoplysningsområdet. Vifo dækker primært den folkeoplysende voksenundervisning med fokus på aftenskoler, daghøjskoler og folkeuniversitetet samt det frivillige børne- og ungdomsarbejde med fokus på spejdere, politiske ungdomsorganisationer og religiøse ungdomsorganisationer.

Se mere på www.vifo.dk/om-os

Videncenter for Folkeoplysning

SDU Syddansk Universitet

ISBN: 97887-85464-26-2

sdu.dk/cisc